

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента **Пагути Мирослава Вікторовича**

на дисертаційне дослідження Улича Андрія Івановича

«Формування графічної компетентності майбутніх учителів трудового

навчання із застосуванням цифрових технологій у професійній

підготовці», подане до захисту в разову спеціалізовану вчену раду

ДФ 36.053.011 у Дрогобицькому державному педагогічному університеті

імені Івана Франка на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі

знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта»

Актуальність дослідження. Сучасне інформаційне суспільство, яке характеризується автоматизацією й комп'ютеризацією усіх сфер життєдіяльності людини, висуває нові вимоги до якості графічної підготовки вчителя трудового навчання, його компетентності, спроможності успішно розв'язувати професійно-орієнтовані задачі графічним способом. Це зумовлює перегляд змісту й існуючої моделі навчання професійно-графічних дисциплін у педагогічному ЗВО, пошук ефективних шляхів підвищення рівня графічної компетентності студентів.

Таким чином, соціально-педагогічна важливість проблеми графічної підготовки вчителя трудового навчання, недостатній рівень її наукової розробленості, необхідність переосмислення традиційних підходів до навчання професійно-графічних дисциплін в умовах цифровізації сучасного суспільства й реформування системи вищої педагогічної освіти актуалізували необхідність проведення Уличем А.І. ґрунтовного наукового дослідження.

Автор у строгій послідовності до логіки наукового пошуку, коректно сформулював науковий апарат, визначив мету і завдання роботи, використав адекватні методи дослідження, що дозволило йому досягти поставлених цілей і завдань. Науково-пошукові дії Улича А.І. мають обґрунтований характер, відповідають теорії і методології наукового дослідження.

Ретельний аналіз змісту дисертації дає підстави стверджувати, що усі поставлені у роботі завдання виконані повністю, а одержані результати мають

важливе теоретико-практичне значення не лише для професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання, а й для розвитку вітчизняної педагогічної науки в цілому.

У першому розділі роботи здобувачем досліджено сутність та значення графічної компетентності для професійного становлення майбутнього вчителя трудового навчання, виявлено й схарактеризовано основні структурні компоненти цього феномену, зокрема змістовий (когнітивний), діяльнісний, мотиваційно-ціннісний та індивідуально-особистісний.

З-поміж можливих шляхів підвищення рівня графічної компетентності студентів педагогічних ЗВО автор виокремлює системне використання сучасних засобів цифрових технологій. Відтак розкриває сутність поняття «цифрові технології навчання» та досліджує їх дидактичний потенціал в контексті розв'язання завдань формування графічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання. Системне використання цифрових технологій у професійно-графічній підготовці студентів, як справедливо доводить здобувач, забезпечує можливість: 1) моделювання різних аспектів професійно-педагогічної діяльності майбутніх фахівців, розширення номенклатури навчальних завдань, які відображають взаємозв'язки графічних, загальнотехнічних і спеціальних дисциплін; 2) значне розширення способів подання навчальної інформації (застосування кольору, графіки, тривимірних моделей, мультиплікації та звуку), що сприяє інтенсивнішій аналітико-синтетичній роботі мозку; 3) посилення мотивації навчання, зокрема завдяки формуванню у студентів рефлексії власної навчально-пізнавальної діяльності на основі наочного уявлення її результатів та розкриття практичної значущості засвоєних знань й умінь; 4) розширення способів комунікації у професійній галузі між усіма суб'єктами освітнього процесу.

Важливим й необхідним вважаємо організоване дисертантом опитування (анкетування) викладачів і студентів спеціальності 014 «Середня освіта (Трудове навчання та технології)», що дало змогу з'ясувати сучасний стан та основні проблеми впровадження цифрових технологій у практику викладання професійно-графічних дисциплін.

У другому розділі дисертації здобувач обґрунтовує доцільність впровадження авторської педагогічної моделі формування графічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання із використанням цифрових технологій, спрямованої на підвищення якості засвоєння змісту професійно-графічних навчальних дисциплін у педагогічних ЗВО.

Авторська педагогічна модель передбачає комплексне використання різних видів цифрових освітніх ресурсів у процесі професійно-графічної підготовки студентів. У цьому контексті Улич А.І. наводить загальну характеристику й розкриває особливості використання різних видів цифрових освітніх ресурсів (електронних навчально-методичних комплексів, електронних підручників, вебквестів, комп'ютерних ділових ігор, мультимедійних презентацій та ін.) у професійно-графічній підготовці майбутніх учителів трудового навчання.

На основі одержаних результатів дисертантом створено авторський електронний навчально-методичний комплекс, практичне використання якого уможливило розширення пізнавальних можливостей студентів й підвищення рівня викладання й навчання професійно-графічних дисциплін, передовсім креслення. Крім цього комплексне використання цифрових освітніх ресурсів у процесі навчання професійно-графічних дисциплін забезпечило широке й ефективне представлення змісту навчального матеріалу, підвищення диференціації навчальних завдань, індивідуальну роботу студентів, швидкий й неупереджений педагогічний контроль якості засвоєння теоретичних відомостей.

На переконання здобувача, ефективність реалізації запропонованої педагогічної моделі зумовлюється дотриманням комплексу відповідних педагогічних умов, які у дисертаційній роботі знайшли належне висвітлення й обґрунтування, зокрема: 1) готовність викладачів і студентів до системного застосування ЦТ в освітньому процесі; 2) стимулювання мотивації викладачів і студентів до використання ЦТ; 3) раціональне поєднання традиційних форм, методів і засобів навчання професійно-орієнтованих (головно графічних) дисциплін із дидактичними можливостями ЦТ; 4) урізноманітнення та

диференціація навчальних завдань графічного характеру завдяки використанню дидактичних можливостей ЦТ.

У третьому розділі роботи автором представлено експериментальне дослідження процесу формування графічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання із застосуванням цифрових технологій у професійній підготовці.

На основі результатів дослідження дисертант обґрунтував критерії та відповідні показники сформованості графічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання, що дало змогу схарактеризувати основні рівні графічної компетентності студентів: низький (відтворювальний), середній (пояснювальний), достатній (трансформуючий), високий (творчо-пошуковий).

Здобувач належним чином зумів організувати й провести тривале експериментальне дослідження, спрямоване на перевірку ефективності педагогічної моделі формування графічної компетентності студентів із застосуванням цифрових технологій, а також педагогічних умов і дидактичних засобів її функціонування.

Вірогідність й аргументованість результатів дисертаційного дослідження забезпечується широким використанням комплексу наукових методів та репрезентативністю вибірки студентів, що підтверджується одержаними експериментальними даними, які вказують на доцільність і педагогічну ефективність запропонованої педагогічної моделі формування графічної компетентності студентів із застосуванням цифрових технологій.

Достовірність і новизна наукових положень, сформульованих у дисертації, забезпечена достатнім ступенем обґрунтованості та повнотою викладу у 18 публікаціях автора, у тому числі: 6 статтях у фахових наукових виданнях, 9 тезах доповідей у матеріалах конференцій, 3 статтях, які додатково відображають наукові результати дослідження.

Апробація результатів дисертаційної роботи на численних науково-практичних конференціях і семінарах свідчить про актуальність проведеного дослідження та його практичну значущість.

Дисертація складається з анотації, списку умовних скорочень, вступу,

трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Водночас, дисертаційне дослідження не позбавлене певних недоліків:

1. У роботі здобувач доводить необхідність використання різних видів цифрових освітніх ресурсів у процесі професійно-графічної підготовки студентів, проте у самій роботі обмежується лише їх короткою характеристикою (с. 98 – 106). Відтак, доцільно було б у тексті роботи більш детально висвітлити можливості цифрових освітніх ресурсів для підвищення рівня графічної компетентності студентів.

2. Серед обґрунтованих педагогічних умов реалізації моделі формування графічної компетентності студентів із застосуванням цифрових технологій дисертант виділяє – стимулювання мотивації викладачів і студентів до використання цифрових технологій (с. 123 – 126), проте сам механізм такого стимулювання, на нашу думку, у дисертації розкрито поверхнево.

3. Окреслюючи рівні графічної компетентності студентів, доцільно було б послуговуватися лише традиційно усталеними назвами (низький, середній, достатній та високий) без додаткового їх дублювання (відтворювальний, пояснювальний, трансформуючий та творчо-пошуковий), що спростило б сприймання поданої інформації.

4. Видається дещо недоречним посилення у дисертації на застарілі навчальні та навчально-методичні посібники, зокрема:

17. *Верхола А.П., Науменко В.Я., Мазур В.Г. Методика викладання креслення в школі (1989 р.).*

55. *Забронський В.В. Методика навчання креслення в школі (1976 р.).*

96. *Методика викладання креслення в школі; за ред. А.П. Верхоли (1989 р.).*

98. *Михайловський В.М. Позакласна робота з креслення (1984 р.).*

104. *Науменко В.Я., Сидоренко В.К. Виконання технічних креслень в школі (1986 р.).*

166. *Тхоржевський Д.О. Дидактика трудового навчання (1972 р.) та ін.*

Вважаємо, що варто було б послуговуватися сучаснішою джерелознавчою базою.

Необхідно зазначити, що вказані зауваження не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Висновок. Резюмуючи викладене вище, необхідно зазначити, що дисертаційне дослідження Улича А.І. є вдалою спробою автора суттєво підвищити результативність професійно-графічної підготовки вчителя трудового навчання і відкриває новий напрямок у розвитку вітчизняної педагогічної науки і практики.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам наказу МОН України за № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року за № 44), тому його автор Улич Андрій Іванович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта».

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри технологічної
та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка

Мирослав ПАГУТА

